

šolstvo vobče, posebej pa srednje šolstvo, ker današnja šola nikakor ne ustreza svojemu velevažnemu namenu in ne odgovarja časovnim potrebam.

Profesor dr. Lončar je zbral v svoji zanimivi knjižici glavne napake in nedostatke, ki se dajo po pravici očitati sedanjemu šolskemu sistemu, da namreč ne vzgaja, ampak dresira, da je enostranski in preveč formalističen itd. Pri tem se pa ne omejuje le na kritiko, ampak podaja tudi precej podrobni reformni načrt, čigar bistvo vsebuje mnogo zdravega jedra in pametnih misli, ker pojmuje vse šolstvo kot organsko enoto, „pri kateri ima vsak del svoj odmerjeni delokrog, ki pa je vzročno zvezan z drugimi v harmonično celoto“ (3). Da naj enotna srednja šola „podaja splošno izobrazbo, ki bodi v zvezi z današnjim življenjem“ (15),

IZ JUBILEJSKEGA SPREVODA: DALMATINCI

da bi se „skupno učili sedanji gimnazijci, realci in učiteljišniki do četrte šole“ (18), ker je dosedanja „odločitev pre zgodnja za desetletnega dečka“, da „vzgoja zahteva koncentracije v eni roki“ (21) in da naj se vsled tega „namesto strokovnih učiteljev zopet uvedo razredni učitelji, ki vzgajajo in uče svoje učence od prvega do šestega razreda — toliko razredov bi šela gimnazija po tem načrtu — v vseh humanističnih in realnih predmetih“ (25), da naj že ljudska šola poučuje vzgojeslovje, zdravstvo, ustavoznanstvo in gospodarstvo itd. — to ali podobno zahtevamo vsi.

Gospod profesor pa „jasno in odkrito“ zahteva takozvano „svobodno“, to se pravi brezversko šolo, kar „utemeljuje“ s prazno frazo o „harmoniji ljudskosti“ in „avtoriteti vede“. Temu se pravzaprav ni čuditi, ker tudi Masaryk in drugi poborniki svobodne

šole doslej še niso „filozofsko poglobili svojega nazarja“ (11) o naši temeljni zahtevi, katero kategorično izraža sam g. Lončar: „Neizogibni pogoj je ta, da se rodovina in šola vzajemno podpirata, da ostala družba ne podira, kar zida šola“ (54) in obratno, da namreč šola ne podira, kar zida rodovina! To zahtevati je krščanskih staršev neizpodbitna pravica in sveta dolžnost!

— ita —
Večeri na Ženevskem jezeru. Poljski napisal Ks. Marijan Morawski D. I. Preveo i izdal Zbor duh. mladeži zagrebačke. Zagreb, 1908. Cena 60 v. — Skozi sedem večerov se shaja ob lepem Ženevskem jezeru na gostilniški terasi pisana družba; zastopane so skoro vse evropske narodnosti; Poljak, Rus, Francoz, Anglež, Nemec, Španec se tu pogovarjajo o verskih

problemih in vsak s svojega posebnega stališča. Ni je skoro religiozne struje, ki ne bi imela svojega zastopnika pri teh disputacijah. Lehkomiselno brezverstvo, ki si ustvarja svetovni nazor, dasi ni nikdar premišljevalo o njem, se kosa z resnim, izobraženim protestantskim pastorm, ki ve, zakaj veruje v Kristusa; Nemec, pravnik po poklicu, ki meri tudi krščanstvo po juridičnih pravilih in sodi tudi delo božje s sodnijskega stola nemškega nacionalizma, sedi zraven pesimističnega Rusa, ki mu duša koprne po veri, a se ne more dvigniti iz sentimentalnega tolstojevstva; pa tudi katolicizem ima svojega zastopnika v svečeniku, ki s svojim mirnim modrovanjem, polnim čuvstva in umevanja moderne dvomeče duše, miri nasprotja, pripravlja in kaže pot k veri. Ravno ta globoki, pronicajoči pogled Morawskega v srce sodobnega človeka daje apologiji, če smemo „Večere“ tako imenovati, nekaj posebne svežosti, tuje vsemu hladnemu, brezčuvstvenemu dogmatiziranju, ki v sedanjih časih malo ljudi spreobrne. Morawski se ogiblje iz-

voženih potov tradicionalne apologije, ne kot bi bila psihološka metoda edino prava in mogoča, temuž zato, ker je sedaj bolj primerna, bolj uspešna. Ker dobro razume svojo dobo, ji je Morawski naslikal krščanstvo in Cerkev s tistimi barvami, ki najbolj pri- jajo nje utrujenim očem, kot zadnjo stopnjo, končno spopolnitev vsestransko razvitega človeštva. „Če ne prej, bo človeštvo vsaj tedaj prispelo do božanske resnice, od katere se je takoj v začetku oddaljilo, ko preleti do konca strahovite stranpote zablod. A koliko čvrsteje in tesneje se bo tedaj oklenilo te resnice, ko bo vedelo iz izkušnje, kako daleč je do nje iz dalje zablod! Vse religije se bodo umeknile pred eno pravo religijo, vse znanosti, ki so danes še na poti zanikanja, bodo vpognile koleno pred to religijo in bodo pričale zanjo . . . Nebeška moč evange-